

Sogad jubilāru vidū – Saulkrastes rajons

Šogad (2010.g.) jubilāru vidū, ja tā var teikt, ir arī bijušais Saulkrastu rajons, kurš tika dibināts 1950.gadā.

Pēc II. Pasaules kara 1945. gadā Bīriņu pagastā izveido Saulkrastu ciemu. Barona Augusta fon Pistolkorsa laikā uzceltajā vasarnīcā „Forstei” 1. jūlijā atklāj Saulkrastu ciema izpildkomiteju To vada izpildkomitejas priekšsēdētājs Mārtiņš Lasmanis, sekretāre ir Velta Akerberga. Šajā laikā nacionalizē bijušās viesu mājas, restorānus, krogus, lielās vasarnīcas, arī mācītājmuižu. Nacionalizētās viesnīcas „Strand” vietā, kurā kara laikā atvēra ambulanci, tagad turpina pieņemt pacientus.

Bet jau no 1950.gada līdz 1957.gada janvārim Saulkrastu ciemats ir rajona centrs Saulkrastu rajonam. Šobrīd vēl neizskaidrojamu iemeslu dēļ no 1950.gada līdz 1952.gada vidum gan Saulkrastes rajonam, gan Saulkrastes ciemam, gan avīzei Saulkrastes Avīze” tiek lietots Saulkrastes vārds. Tikai no 1952.gada tas tiek lietots tā – kā mēs esam pieraduši – Saulkrasti.

1950.gads.

1950. gadā ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekrētu „par lauku rajonu nodibināšanu Latvijas PSR sastāvā” izveido Saulkrastes rajonu. Saulkrastes rajonā ietilpst bijušā Rīgas apriņķa Ādažu, Garkalnes, Carnikavas, Sējas, Lojas, Pabažu, Inčupes, Bīriņu, Saulkrastu, Vidrižu, Gravas, Skultes, Straumes, Turaidas, Inciema, Krimuldas, Gavēņu, Lēdurgas un Kaktiņu ciema padomes.

Saulkrastes rajonā ir 42 kolhozi: „Gaujmalietis”, „Garkalne”, „Ādaži”, „Vorošilova vārdā nosauktais”, „Krimulda”, „Zelta druva”, „Ezerciems”, „Gauja”, „Mičurina vārdā nosauktais”, „Bīriņi”, „Turaida”, „Spēks”, „Austrums”, „Laima”, „Loja”, „Pamats”, „Cerība”, „Boļševiks”, „Zelta vārpa”, „Vidriži”, „Leona Paegles vārdā nosauktais”, „Atmoda”, „Komjaunietis”, „Komunārs”, „Leņina vārdā nosauktais”, „Pavasars”, „Pabaži”, „Leņina ceļš”, „Spars”, „Brasla”, „Gārša”, „Klints”, „Lēdurga”, „Skulte”, „Nikolaja Baumaņa vārdā nosauktais”, „Vētra”, „Draudzība”, „Gaišais ceļš”, „Lidums”, „Saulkrasti, starp tiem divi zvejnieku kolhozi „Zvejnieks” un „Carnikava”, bet jau gada otrā pusē daudzi kolhozi savus romantiskos un gaišos nosaukumus pazaudēja. Vienkārši kolhozus apvienoja un tiem piemeklēja laikam atbilstošākus. Piemēram, apvienoja kolhozus „Skulte”, „Lidums” un „Gaišais ceļš” vienā kolhozā, ko nosauca „Molotova” vārdā, jeb atkal kolhozus „Ādaži”, „Gaujmalietis” un „Vorošilova” vārdā nosaukto apvienojot vienā nosauca par „Staļina” vārdā nosaukto kolhozu.

Par Saulkrastes rajona izpildkomitejas priekšsēdētāju tiek iecelts biedrs M.Slosmanis, bet par Latvijas Komunistiskās boļševiku partijas Saulkrastu rajona komitejas sekretāri biedre E.Salma.

Saulkrastes ciemats kļūst par rajona centru, kas koordinē plašu teritoriju.

Stirnu kroga vietā (tagadējā slimnīcas ēka) izveido partijas komiteju un komjaunatnes komiteju, kā arī Saulkrastu rajona avīzes „Saulkrastu Stars” redakciju. Šajā ēkā atrodas arī aģitatori, kas apkopo un tad uz Rīgu sūta pieprasītās ziņas. Bieži vien vēl vakaros un naktīs jaunieši kā brīvprātīgie dežūrē šajā ēkā, lai kāds atrastos pie telefona. Saulkrastes ciema Padomes ēkā atrodas Finanšu nodaļa, Kultūras un izglītības, Tautas izglītības, Komunālās saimniecības nodaļa un vēl citas iestādes. Šeit ir arī Saulkrastu rajona avīzes „Saulkrastes Stars” tipogrāfija.

Kaut arī Saulkrastes rajons ir liels, tomēr tas atviegloja dzīvi, jo visa dokumentācija nav vairs jākārtro Rīgā, arī pēc algām nav jādodas uz galvaspilsētu.

Taču līdz ar to, ka Saulkrastes ciematā darbojas daudzas jaunas iestādes ar prāvu darbinieku skaitu, palielinās arī pieprasījums pēc sabiedriskās ēdināšanas, veikaliem un citām sabiedriskās apkalpošanas iestādēm. Darbu uzsāk Saulkrastu rajona patērētāju biedrību savienība, kas visā rajonā organizē tirdzniecību. Rajona patērētāju biedrības galvenā ēka atradās pretī tagadējam pastam. Kopā ar patērētāju biedrību ēkā bija izvietota arī maizes ceptuve. 1950.gadā ciematā darbību uzsāk tirgus.

Ar pirmo rajona gadu kolhozu celtniecībai valsts pievērš lielu vērību. Kolhoziem tiek piešķirti ilgtermiņa aizdevumi, būvmateriāli, tiek apmācīti būvniecības speciālisti. Saulkrastes rajona kolhoziem 1950.gadā vien būvniecībai piešķirti 328 tūkstoši rubļi, bez tam vēl dažādi būvmateriāli- ķieģeļi, cements, šifers, stikls, pape u.c.

Arī zvejnieku kolhoziem tiek doti līdzekļi jaunu zvejas ierīču izgatavošanai un uzstādīšanai. Līdz ar to jau pirmajā rajona gadā jūras arājiem sekmes ir labas pie lomu vilkšanas.

Šajā gadā 1.jūlijā notiek 1. Saulkrastes rajona pionieru salidojums.

Pēc divām nedēļām 16.jūlijā notiek Saulkrastes rajona 1.dziesmu svētki. Dziesmu svētku dalībnieki dodas gājienā no Inčupes ciema Padomes uz Saulkrastes parku. Kā raksta „Saulkrastes Stars”: „Krāšņs un svinīgs ir šis gājiens. Tā dalībnieku skaits ir tik liels, kāds nekad nav redzēts Saulkrastos. Pār dziedātāju galvām saulē viz karogi. To vidū ir arī Skultes – 1868.gadā dibinātās dziedāšanas biedrības karogs, darināts 1880.gadā. Karogam līdz iet rajona vecākais dziedātājs – Jānis Šleseris”.

Šajos svētkos ne tikai dzied kori, bet arī dejo un savus darbus izrāda rajona lietišķās-tēlotājas mākslas pašdarbības meistari.

Tikpat veiksmīgs šis gads ir arī sportā. Saulkrastes rajona fizikultūrieši piedalās Latvijas PSR jubilejas spartakiādē un savā grupā izcīna godpilno 2.vietu.

Rudenī noorganizējas Saulkrastes vidusskola. Tajā strādā 14 skolotāji. Pie vidusskolas tiek noorganizēta arī vakarskola, kas dod iespēju strādājošiem jauniešiem apgūt vidusskolas programmu.

1951.gads.

Rajona dzīve pieņem arvien lielākus apgriezienus. Rajonā kolhozu starpā notiek sociālās sacensības gan kokmateriālu sagatavošanā, zemes apstrādāšanā, labības sēšanā un plaušanā, gan zivju nozvejā un piena izslaukumos.

Sevišķi labus rezultātus gūst zvejnieku arteļa „Zvejnieks” saime, kuri pārpilda dotos plānus par 200 un vairāk procentiem gan ceturkšņos, pusgadā un gadā. Šos panākumus zvejnieki guva, ieviešot darbā jaunus zvejas rīkus, prasmīgi tos pielietojot un no gada gadā palielinot zvejas floti. Ja 1950. gada pavasara sezonā zvejā izmantoja 12 stāvvadus un 7 uzlabotos murdus. Tad šīnī gadā ir jau uzbūvētas 6 motorlaivas un 4 airu laivas. Arteļa motorlaivas ir ar 6-12 t celtpēļu, to motoru jauda 6-50 zirga spēka lielumā.

Kāpinot nozveju, ar katru gadu palielinās zvejnieku – kolhoznieku materiālā un kulturālā labklājība. Interesenti, ka par šo gadu ir arī uzskaitīts, ka arteļa zvejnieki ir iegādājušies 11 automašīnas – „Moskvīčus”, 6 motociklus, 18 radio uztvērējus, mēbeles un daudzus citus saimnieciskos – mājturības inventārus.

Arvien plašāks kļūst Saulkrastes ciemats. Tajā izveidojas samērā plašs ielu tīkls, kurām tiek doti jauni nosaukumi.

1951.gada 15.VII Saulkrastes parkā notiek Saulkrastes rajona mākslinieciskās pašdarbības skate – dziesmu diena.

1951.gada 8.jūlijā – Saulkrastes rajona Zvejniekciemā notika pirmie Latvijas Republikas zvejnieku svētki, kuros pulcējās tūkstošiem zvejnieku.

Saulkrastes ciematā tiek atvērts bērnu dārzs. Tas iekārtots kapitāli izremontētā namā Leona Paegles ielā Nr.1. Bērnu dārza telpas ērtas un mājīgas, ar lielu saulainu verandu.

Pie mājas atrodas plašs dārzs, kur bērni pavada laiku rotaļās.

Vēl joprojām saulkrastieši gaida dzelzceļa atjaunošanu līdz Saulkrastiem, jo satiksmi ar Rīgu uztur autobuss Rīga – Liepupe, kurš bieži vien jau Saulkrastes ciematā ienāk pārpildīts un braucējiem nav iespējams nokļūt Rīgā paredzētajā laikā.

Arī apkalpojošā sfēra ir vēl joprojām lieli trūkumi: pietrūkst sabiedriskās ēdināšanas vietas, zema ir apkalpojošās sfēras darbinieku kultūra.

(turpinājums sekos)

Informāciju sagatavoja:

Dagnija Gurtiņa

Saulkrastu novada muzeja speciāliste